

Blaznost kraljeviča Hamleta

Robert M. Youngson

Med shakespearologi se je veliko razpravljalo o tem, ali je bil Hamlet blazen ali ne. Moje mnenje je, da je Hamlet trpel za tako imenovanim Ganserjevim sindromom. Vrh tega mu je, ker je imel tudi Shakespearjevo izjemno inteligenco in tenkočutnost, stvar veliko bolje uspevala kot komur koli izmed njegovih naslednikov v dolgi vrsti ljudi, ki hlinijo blaznost.

Nesrečni, toliko obrekovani, vendar tudi veliko citirani Polonij – ki je bil dosti rahločutnejši človek, kot mu navadno pripisujejo – je bil prvi, ki je to doumel: »To je res blaznost, pa je v nji metoda,« je rekel in tako s prstom pokazal na očitno bistvo tega poglavja. Ganserjev sindrom – hoteno posnemanje psihiatričnih simptomov, znano tudi kot »sindrom skoraj pravih odgovorov« ali »sindrom brbljanja« – je prvi opisal leta 1898 J. S. Ganser v nemških Arhivih psihiatričnih in živčnih bolezni.

Sindrom skoraj vedno prizadene moške. Včasih se pojavi pri ljudeh v stanju *fugue* ali z amnezijo, sem ter tja tudi pri motnjah, kot so shizofrenija, splošna paraliza duševno bolnih, alkoholizem in depresija. Vendar je pogostejši pri ljudeh, ki sicer nimajo psihiatričnih bolezni in jim lahko to, da jih imajo drugi za nore, kaj prinese: tako se pojavlja pri ljudeh v zaporu in včasih v oboroženih silah.

Kar zadeva psihiatre, ima Ganserjev sindrom dobro in slabo stran. Dobro je to, da psihiater Ganserjev sindrom

zlahka odkrije. Malokdo zunaj medicinskih krogov ima več kot zelo grobo predstavo o tem, kako noro lahko ljudje v resnici mislijo in se obnašajo. Zato je poskus simuliranja blaznosti navadno tako bedno nestrokovno, da je takoj jasno, da gre za posnemanje. To stanje imenujejo tudi »sindrom približnih odgovorov«, ker je za tako osebo značilno, da govori skoraj pravilno. Če jo vprašamo: »Koliko je pet in pet?«, bo odgovorila: »Devet in pol.« Če takemu človeku rečemo, naj šteje do deset, bo rekel nekaj takega: »1, 3, 7, 9, 2, 1, 8, 9, 7, 10.« »Kdo je ministrski predsednik?« »Benjamin Disraeli.« Ali pa: »Kaj si jedel za zajtrk?« »Pečeno govedino in yorkshirski puding.« Odgovori so vedno napačni, vendar dajejo jasno vedeti, da je bilo vprašanje pravilno razumljeno.

Obnašanje je skladno s predstavo prizadetega o blaznosti. Če mu rečemo, naj uporabi kak predmet, na primer svinčnik, bo poskusil pisati z neošiljenim koncem. Če mu damo krožnik, ga bo poskusil pojesti. Včasih bo poskusil simulirati demenco, vendar je to težko početi dosledno. Demenca je pojemanje duševnih zmognosti, ki se najočitneje kaže v izgubi spomina s »konfabuliranjem« za mašenje lukenj. Dementni ljudje navadno veliko govorijo in se ponavljajo, spet in spet vrtijo zguljene plošče. Ljudje s to različico Ganserjevega sindroma se brez izjeme zatekajo k brezizraznemu pogledu z odprtimi usti, iz katerih se cedi slina, in brbljanju samih »A ...« in »E ...«. Z drugimi besedami, simulirajo bolj resno umsko prizadetost kot demenco. Hamlet sam dejansko prizna svojo prevaro, ko zaupa prijatelju Gil-densternu: »Jaz sem blazen samo,

kadar piha veter od severo-severoza-
hoda: kadar je veter južen, ločim jas-
treba od jereba.« (2. dejanje, 2. prizor)

Veljalo je prepričanje, da na razpo-
loženje blazneža vpliva vreme; in tu
Hamlet namiguje, da še ni povsem
zgubil razuma, saj še loči med jastre-
bom in jerebom.

Slabo za psihiatre pa je, da je težko
ugotoviti, ali je Ganserjev sindrom re-
sničen psihiatrični problem ali pa le
še en nadvse človeški poskus osebnega

preživetja v sovražnem svetu. Ame-
riški psihiatri v odgovor na to vpraša-
nje priznavajo, da se sindrom ne vklad-
lja v nobeno priznano psihiatrično ka-
tegorijo. Zato ga štejejo za dissociativ-
no motnjo, »ki ne odgovarja kriterijem
nobene določene dissociativne mot-
nje«, opisane v uradnem priročniku.

Verjetno bi bilo preprosteje, če bi mu
rekli kar »preskušanje, kako daleč gre«.

Prevedla Maja Kraigher

